

Agerdyrkningsberetning.

(Fra Midten af December).

Det ustabige Vejrlig i Slutningen af Høsten afløstes af et smukt tørt og mildt Vejr fra Midten af September indtil en halv Snes Dage ind i Oktober. Da forandrede Vejret sig pludselig, blev koldt og regnsfuldt i en halv Snes Dage, og i Sjælland faldt endog d. 9—10de Oktbr. et tykt Snelag under en stærk Nordenstorm. Det vejløste nu med mildt og koldt, med tørt og regnsfuldt Vejr til i Begyndelsen af November, da der indtraadte en lang mild men regnsfuld Periode, som varede næsten til Maanedens Slutning. Først da indfandt Frostene sig og blev snart saa stærk, at den, skjøndt der af og til havde milde Dage, standsede alle Jordarbejder, og efter Midten af December blev Frostene meget stærk. Efteraaret har altsaa været temmelig langt og har tillige bragt noget mere Regn end almindelig, men Jorden var saa gjennemtørret i en stor Dybde, at der endnu trænges til stærke Nedslag og navnlig til en snerig Vinter, for at det skal kunne mærkes paa den lave Vandstand i Brøndene.

Kartoffelhøsten blev meget rigelig, større end den har været i flere Aar, og navnlig har man i Sjællands magrere Egne, hvor man i de senere Aar har viist Dyrkningen af Kartofler mere Omhu, givet dem god og velbehandlet Jord samt jævnlig klatgjødning til dem, havt et meget godt Udbytte. Men desværre have de ikke viist sig holdbare. Sygdommen indfandt sig nemlig allerede i August, og vel angreb den ikke mange Knolde og angreb heller ikke de enkelte stærkt, men efterat Kar-

toflerne vare optagne og bragte i Ruler, udbredte den sig meget stærkt, og da Vejret var mildt og regnsfuldt, og Kartoflerne ofte optoges inden de vare modne, og de tilmed ikke vare blevne kulede i god tør Tilstand, greb Forraadnelse snart om sig, saa at mange Ruler sank sammen, og efter 14 Dage til 3 Ugers Forløb maatte man mange Steder atter afdække og paany fortere Kartoflerne eller ogsaa, hvad der almindelig er skeet, strax opfodre dem, for dog at faa nogen Nytte af dem. Hvor Kartoflerne fik Lov til at sidde i Jorden, til de vare fuldmodne, var der vel en Del flere syge ved Optagningen, men de have i Reglen holdt sig bedre, især naar Vejret var nogenlunde gunstigt ved Optagningen. Da Udbytten imidlertid var stort, ere Beholdningerne af Kartofler til Vinterbrug og Lægning dog endnu ret rigelige, og Priserne holde sig lave. I de magre Egne af Sylland kunne de kjøbes for 6—8 R Tønden, og der opfodres derfor mange.

Udbytten af Koerne blev betydelig bedre, end man tidligere i Sommer havde kunnet vente, og hvor Jorden var i Kraft, og Koerne vare saae tidligt og holdte vel paa i Sommerens Løb, blev Udbytten endog over en Middelhøst; thi selv om der var nogle Spring i Roemarkerne, som den tørre Sommer gjorde det vanskeligt at udfylde, saa bødedes der derpaa ved at de bevarede Koeplanter naaede mere end almindelig Størrelse inden Optagningen. Navnlig gjælder dette for Runkelroernes og Gulerøddernes Bedkommende, af hvilke der mange Steder er avlet 350 Tdr. og derover. Men ikke saa Steder har Udbytten kun været middelmaadigt, ikke blot fordi Jordlopper, Knoporme, Bladlus o. lg. have været mere end almindelig flemme iaar, men ogsaa fordi Koerne endnu altfor mange Steder kun faa en helt stedmoderlig Behandling i Lighed med de andre Afgrøder, og at de saadanne Steder ikke kunde drage nogen fuld Nytte af det gunstige Vejrlig de 2 sidste Maanedes af deres Væxtperiode er indlysende. Ingen anden af vore Kulturplanter er Gjenstand for en saa ulige Behandling paa de forskjellige Gaarde som netop Koerne; nogle Steder vises der dem

mere Omhu end nogen anden Afgrøde, og Udbytten er der, selv i de ugunstigste Aar altid ret taalelig og i gode Aar altid udmærket; andre Steder forsømmes de i alle Retninger, give dog i særdeles gunstige Aar et taaleligt Udbytte, men svigte næsten ganske, naar Aargangen ikke staaer med. Bjergningen af Koerne var iaar mange Steder temmelig besværlig formedelst den stærke Regn i Optagningstiden; dels vilde Jorden ikke slippe, især hvor Koerne vare gnavede og hullede af Knoporm, dels var Kjørselen paa Agrene træls, især hvor Markerne ikke vare dræned. Hvor Koerne først optoges de sidste Dage i Oktober og første Dage i November, da Vejret var mildt og tørt, gik Arbejdet let og godt.

Efteraarsgræsningen har i Reglen kun været taalelig god. Paa de Steder, hvor man tidlig fik nogen Regn, og hvor man ved at give Kvæget Kraftfoder og andet Hjælpefoder søgte at bøde paa de daarlige Græsmarker og ej tvang Kvæget til at afbide og pille disse alt for nær, kom Græsset ret godt, da August- og Septemberregnen indfandt sig, og paa saadanne Steder havde rigelig Græs i September og Oktober. Men hvor disse Forudsætninger ikke vare tilstede, varede det længe, inden Græsset kom saaledes frem, at det kunde byde en ordentlig Græsgang; Kvæget afpillede det efterhaanden, og der herskede vedvarende Knaphed paa saadanne Marker. Hertil kom, at man paa mange stærke Jorder ikke kunde lade Kvæget komme paa de unge Kløver, saalænge den vedholdende Regn opblødte Jorden, og ligeledes fladede Regnen i de lettere Egne af Jylland, hvor Engene afgive en væsentlig Del af Græsgangene. Da vi naaede ind i Oktober, havde der dog de fleste Steder Græs i rigelig eller i alt Fald i tilstrækkelig Mængde, men saa blev Vejret saa raakoldt, at Kvæget led meget deraf og maatte tages meget tidlig paa Stald. Paa Øerne kom de fleste velholdte Kvægbesætninger paa Stald midt i Oktober, og i Jylland maatte man allerede sætte Kvæget paa Stald d. 10de Oktober, da den store Mæsse Sne, som Snestormen den Dag bragte, blev liggende i flere Dage. Men meget Kvæg blev atter flaaet ud, og

endnu i Slutning af Oktober saaes jævnlig Kvæg paa Markerne, skjøndt det kjendelig led af det uheldige Vejr, men da der var rigelig Græs paa Marken og kun lidt Foder i Læden, fristedes altfor mange til at lade det gaa for længe ude.

Kvægets Huld var derfor i Reglen ogsaa simpelt, da det toges paa Stald, og Mælkeudbyttet endnu mindre end det plejer at være paa denne Aarstid. Paa Stalden har det for en Del gjenvundet sit Huld, men Foderet, som ædes med Begjærighed, synes ikke at være drøjt og nærende. Da nu tilmed Foderablet kun var ringe iaar, idet Højbjergningen kun var meget lille, og Halmfoderet ogsaa fylder en Del mindre end almindeligt, saa høres fra ikke saa Sider, og da navnlig fra Sylland, en Del Frygt for Fodernød til Foraaret, især hvis Vinteren vedvarende bliver streng, som den nu har været i den første Halvdel af December. Sparsommelighed med Halmfoderet og Ikke-Sparsommelighed med Kraftfoderet vil mange Steder være nødvendig, hvis Kvæget skal overvintres paa en heldig Maade. Faarene, der uden Ulempe have kunnet gaa ude, indtil Decemberfrosten indtraadte, have haft en udmærket Efteraarsgræsning og ere derfor i ualmindelig god Stand. Hestenes Huld er derimod ogsaa i Reglen simpelt, da Efteraarsarbejderne have været temmelig anstrengende for dem.

Foderet er sundt, og Sundhedstilstanden blandt Husdyrene er ret god. Kun i det vestlige Sjælland synes Kalvekæftning at være temmelig almindelig, og fra en Gaard i Midtsjælland meddeles om samme Unde følgende: „Paa en Gaard her i Egnen har 30 pCt. af Besætningen inden Udgangen af November dels kaftet dels født for tidligt, og hertil kommer, at saagodtsom ingen af Køerne, selv om Drægtigheden var længere fremrykket, tabte Efterbyrden, hvilket meget forværrede Ondet. Ejeren kan kun tænke sig een Grund hertil, nemlig den, at Køerne fra meget knapt Græs fattes paa ualmindelig stærk og gejl Billehave.“

Vinterfæden staaer i det Hele taget godt. Jorden var meget bekvem ved Saaningen, men Kornet laa længe i Jorden,

da Vejret var koldt. Ved Slutningen af Oktober syntes Vintersæden flere Steder at savne Kraft; saavel Hveden som Rugen havde pletvis været temmelig stærkt angrebne af Snegle og Orm, og paa de Steder, hvor man endnu udfører Gjødningen til Vintersæden ved St. Hans Dags Tider, laa den ofte paa Grund af Tørken forfullet i Jorden uden at være opløst og altsaa uden foreløbig at kunne komme Sæden til Nytte. Det ualmindelig milde Vejr i November har imidlertid været Vintersæden særdeles gunstigt, og Vintersæden saa kraftig ud, da Frostene begyndte sidst i November. Siden den Tid have Vejrforholdene imidlertid været mindre gunstige; Frostene er nemlig hidtil (den 23de Decbr.) vedblevet uden at ledsages af Sne, der har af og til været en Dags Tøvejr, og Vinden har jævnlig været temmelig stærk og er begyndt at slide Sæden paa de højtliggende Agre. Halletts Hveden, der ifjor viste sig en Del fjælen mod vore barske Vintre, er ikke saa Steder iaar ombyttet med den haardsførere Kolbehvede, men mange andre Steder har man ikke villet lade sig affstrække af en enkelt ugunstig Vinter fra at saa fine om end noget fjælene Hvedesorter.

Da Høsten tidlig var endt, Vintersæden tidlig var saet, og Efteraaret var langt, skulde man vente, at alle maatte være blevne færdige med Efteraarspløjningen. Dette er vel ogsaa i Reglen Tilfældet, men dels blev man nogle Steder først lige færdig, da Frostene indfandt sig, dels naaede man enkelte Steder end ikke at blive helt færdige. Grundene hertil ere: dels at Jorden ofte var saa vaad, navnlig paa udrænedede stærke Jorder, at man ikke kunde komme paa dem; dels at man ikke saa Steder har villet pløje 2 Gange, især Hvedestubben, der for medelst den simple Hvedehøst i Sommer ofte var meget uren; dels at man har udført megen Gjødning til Foder- eller til Ud-lægsmarken; dels at Efteraarsarbejderne, med Røe- og Kartoffeloptagningen, i Aar have været temmelig besværlige, og dels endelig, at man endnu altfor mange Steder tøve for længe med at begynde at fælde Stubbene for at kunne drage Nytte af den tarvelige Stubgræsning. Navnlig har en Del af den Jord,

der var bestemt til at pløjes 2 Gange, kun faaet een Pløjning, og da det først er ved den anden Pløjning at man giver den fulde Dybde, er saadan Jord derfor ikke heldig vinterlagt. Det vil ofte hændes, at man ikke vil kunne naa at give Jorden den anden Efteraarpløjning, og det er derfor et Spørgsmaal, om man ikke gjør rettere i, i al Fald paa alle de Jorder, der ikke skulde gjødes, at reolpløje Jorden om Efteraaret, hvilket ogsaa vinder mere og mere Udbredelse. I en Beretning fra Midtjælland udtales en sikker Formodning herom, og der fortsættes da: „Med Hans Hansens Reolplov naaes samme Dybde som ved 2den Pløjning, og Arbejdet udføres saa fortrinligt, som det kan ønskes. Desuden lægges Stubbene aldeles paa Bunden af Juren, hvor de urørt kunne forraadne og gjøre Jorden stjør og porøs for Planterødderne, ligesom ogsaa Reolpløjningen hindres langt mindre af ustadigt og vaadt Vejr, hvorimod Fugtigheden de fleste Aar meget vanskeliggjør den sidste Pløjning, og Stubbene som oftest slæbes sammen i store Bunker ved anden Pløjning. Med et Par gode Heste kan man med H. Hansens Reolplov selv i korte Dage pløje 6 Skpr. Land daglig i fast Hvedestub og 8—10 Tommer dybt.“ I en anden Beretning hændes, at Reolploven bør være forspandt med 3 Heste, da Hurtigheden bidrager meget til at faa selve Pløjningsarbejdet godt udført.

Efteraarpløjningen har været streng for Hestene og er ofte steet i altfor vaad Jord; der lægges desværre endnu altfor lidt Bægt paa, at Jorden er nogenlunde tør og bekvem, naar den efteraarpløjes, og man angstes ikke for, ofte at vinterlægge den i temmelig jadsket Tilstand. Hvor fejlagtigt dette er, hændes stærkt i et Par Beretninger fra Holland og Falster: „Man kan sige, at det iaar har været umuligt at faa den udtrænede stærke Jord pløjet godt, men det regnes desværre heller ikke saa nøje. Hvad Tab, der forvoldes derved, er vistnok aldeles uberegneligt. Naar den vaade Jord bliver strøgen om i brede, tæt tilklappede, sejge Furer, bliver den kun lidt udjat

for og paavirket af Vinterens Indflydelse; den bliver sildig bekvem at faa i til Foraaret, Baarkornet bliver derfor ofte daarlig lagt, fordi man ej har Taalmodighed til at vente, og det vil under hele sin Udvikling lide derunder." „Man har hidtil kun lagt megen lille Bøgt paa at pløje tørt om Efteraaret, men efter at man nu mere og mere faaer den Anskuelse, at det er heldigt at faa tidlig om Foraaret, begynder man ret at lægge Mærke til, hvilken stor Forskjel der er mellem den tør- og vaadpløjede Jord, en Forskjel der kan være saa stor, at der om Foraaret ofte kan være 4—5 Dage imellem Saanningen af den tør- og den vaadpløjede Jord; og medens man i den første har med en Jord at gjøre, der falder let og stummende for Harven, er den sidste derimod knoldet og død.“

Af andre Efteraarsarbejder er der i den sidste Tid paa det gode Føre udført en Del Kjørsel ved Mærgling, Gjødsling, Saaning o. lg.
